

Z vetopom v nacionalno državo je postala naša organizacija nositeljica važne kulturne in prosvetne naloge; čimjačje in čimširše bo njeno kulturno in prosvetno delovanje tembolj bo služila narodu in državi. Kulturno in prosvetno delo naj ne bo le sredstvo drugim ciljem temveč naj služi samo svojemu vzvišenemu idealu.

PROSVETA

Glasnik Poverjenišva UJU v Ljubljani
o kulturnem in prosvetnem gibanju učiteljstva.

Kdor plove brez smotra in jasne smeri v svetovni reki, je izgubljen, ta služi le drugim; zato se moramo vprašati: ali imamo pravi smoter, pravi ideal, brez pravega ideala in jasne smeri ni mogoč napredek. Kake kulturne in prosvetne ideale imamo izven šole? Usmerjajmo tudi v tem pravcu svojo pot!

Poprišča našega prosvetnega dela.

(Potreba statistike o našem prosvetnem delu).

(Dopis od mlajšega tovariša.)

Idealizem in nazori naših najmlajših tovarišev so zdravi, to nam je porok boljše bodočnosti, našim starejšim tovarišem je pa to veliko zadoščanje, ker vidijo, da je njih delo in trud obrodilo zdravo seme. Tudi pričujoči članek nam je priča o tem, ker izvira iz kroga naših najmlajših.

Uredništvo.

»Učiteljstvo se omejuje preveč med štiri stene«?! Evo jih naših kruhorezov, ki so nam vrgli to frazo ravno v trenutku, ko preživlja naš stan čase, kakršnih morda ni nikoli poprej. Taki in enaki očitki so precej trpki in prihajajo že nekaj časa sem od prav različnih strani. Nas puščajo popolnoma hladne, ker se učiteljstvo dobro zaveda svojega dela v šoli in izven nje, ki ga vrši z vsem svojim idealizmom, vključno s svojim slabemu gmotnemu položaju in v ne baš najugodnejših priložnih razmerah.

Brez dvoma je prosvetno delo učiteljstva važnega pomena za narod in državo sploh; zakaj ono zasleduje vzvišene cilje, izobražuje ter dviga ljudstvo iz vsakdanjega egoizma in materijalizma k skupnemu delu in altruizmu, kar je zlasti sedaj, v povojnih razmerah, nemale važnosti.

Učitelj naleti pri tem na jako težko premagljive ovire, povzročene od naših protivnikov, ki hočejo imeti nad ljudstvom prvo in zadnjo besedo. Mi sami najbolj občutimo udarce in polena, ki se nam mečejo pri tem poslu pod noge. Zaradi tega seveda niti najmanj ne klonimo, dobro zavedajoč se, da si človek pri delu pridobi poleg prijateljev tudi številne sovražnike, ki pa itak niso bili nikoli naši prijatelji. Pri vsem tem delovanju smo navezani sami nase, podpore od oblasti ni v oni izmeri, ki jo rabimo; edino zavest, da zasledujemo občekoristen namen, nas vzpodbuja k vztrajnosti. Le samozavest, zaupanje v lastno moč, brez pretirane boječnosti in omahovanja, pripomore k uspehu. Tudi morebitni neuspehi imajo kot izkušnje svoj pomen, zakaj kdor nima izkušnje, ta ne more delati. S trdno voljo in neupogljivim značajem si učitelj kmalu pridobi zaupanje in spoštovanje ljudstva.

Delovanje učiteljstva na prosvetnem polju je tako mnogobrojno in mnogovrstno, da niti mi sami nimamo o tem skupne in natančne slike. Ono je usmerjeno na najrazličnejše panoge in sega daleč nazaj v čase, ko smo težko prenašali gospodstvo tujih mogotcev. Že takrat je učitelj deloval v jugoslovanskem duhu, seveda bolj natihoma in v skrčenem obsegu, ker je nad njim visel Damoklejev meč, v podobi Šusteršič-Lampetovega biča. Ko smo pa ob težko pričakovnem prevratu vrgli raz sebe suženjske okove in zadihali čisti zrak svobode, je učiteljstvo s podvojeno silo pričelo vcepljati ljubezen do svoje lastne domovine mladini in ljudstvu, vedno spominjajoč se pri tem na trpljenje naših neodrešenih bratov pod grabežljivo imperialistično roko.

V to svrhu je učiteljstvo ustanovljalo najrazličnejša prosvetna društva, že obstoječa pa oživljala in jim razširjala njihov obseg. To dela tudi sedaj in bo nadaljevalo v prihodnje, v trdnem prepričanju, da bo naša mlada generacija in država dosegla boljše bodočnost le z delom.

Smelo lahko trdim, da je največ podeželskih sokolskih društev nastalo ravno na vzpodbudo učiteljstva. Saj je učitelj navadno prvi in edini faktor v vasi, ki podvzame iniciativo za prosvetno delo. V teh društvih učiteljstvo pridno goji telovadbo z deo in odraslo mladino, držeč se načela, da v zdravem telesu biva zdrava duša. Moramo imeti pred očmi, da na deželi ni telovadnic niti orodja, ki je za telovadce najbolj privlačno. Mlada sokolska društva si morejo le polagoma nabavljati orodje.

Imamo mnogo podeželskih pevskih društev, čijih petje vodi učitelj in ki dosežajo prav lepe uspehe. Žal, da ni dana vsakemu prilika izvežbati se v tej stroki

Ovisno je, v kake prilike pride učitelj, kjer se more izpopolnjevati ali pa tudi ne. V ugodnih razmerah zadobi veselje do prosvetnega dela in svojega poklica sploh, v nasprotnem slučaju pa izgubi še tisti zmisel, ki ga prinese s seboj.

Poleg šolskih odrov, ki bi jih morala imeti vsaka šola, se peča učiteljstvo s podeželskimi ljudskimi odri, kjer se zbira in izobražuje odrasla mladina. Tu vodi učitelj režijo in prevzame navadno tudi najtežjo vlogo. Tudi odri se bore s prostornimi težkočami, razen tega ni primernih iger vedno na razpolago. Zaradi majhnega prostora in malega števila igralcev morajo biti igre tem razmeram prikrojene.

Številni so tudi tamburaški in drugi orkestralni zbori pod spretnim vodstvom izvežbanega učitelja.

Knjižnice in bralna društva je učiteljstvo že od nekdanj pridno ustanovljalo. Marsikatera vaška knjižnica razpolaga s številnimi dobrimi knjigami.

V bralnih društvih in ob drugih priložnostih vrši učiteljstvo najraznovrstnejša predavanja in govori navduševalne vzpodbudne govore.

Tako bi lahko našteval še dolgo vrsto drugih panog prosvetnega delovanja, katerim se učiteljstvo posveča v blagor in dobrobit ljudstvu. Naj nihče ne misli, da nameravam tu izcrpno podati sliko učiteljevega prosvetnega delovanja. Njegovo delo zunaj šole je tako mnogovrstno, da tudi več številik tega lista ne bi moglo podati ne izcrpne in ne površne slike. Dobro bi bilo, ko bi se kak starejši in izkušeni tovariš oglašil in bi podal smernice, bodisi za posamezne panoge, bodisi skupno, kar bo nam mlajšim posebno dobrodošlo. Kake stalne enotnosti se seveda ne da predpisati, ker so okoliščine najrazličnejše in se je treba na te vedno ozirati.

Pri raznih telovadnih, pevskih in drugih nastopih, združenih s prireditvami, ki prinašajo društvom potrebne gnotne vire, prevzame učiteljstvo najvažnejše in najtežje delo. Žal, da so ti viri z raznimi taksami hudo okrnjeni, kar za prosveto gotovo ne bo imelo dobrih posledic.

Kako važno in koristno misijo vrši učiteljstvo na gospodarskem polju v prospeh in dobrobit ljudstva — zlasti kmetijskega in delavskega — pričajo številne posojilnice, zadruge, gasilska društva itd., ustanovljena po iniciativi zaslužnih naših tovarišev. Na tem polju bi faktorji, ki po nas tolčejo, našli zaslužne delavce, ki so žrtvovali vse svoje življenje delu za narod.

Šolski prostori so le malokje porabni za prosveto in vrši učiteljstvo delo po raznih drugih lokalih, kar često ni v prid dobri stvari. Potrebne bi bile telovadnice, kjer bi se osredotočilo in koncentriralo vse prosvetno delo, s čimer bi pridobila šola kot torišče prosvete na svojem pomenu in ugledu; potrebna bi bila tudi jasna določba v zakonu, da sme učiteljstvo vedno uporabljati šolo za izvenučelne prosvetne namene.

Že iz teh vrstic je razvidno, da je učitelj zaposlen, poleg svojega težkega dela v šoli, na najrazličnejših poljih izven nje. Razen tega je v nasvetih navezan skoro izključno samo nase; zato ni čuda, ako zahtevamo večje splošne in strokovne naobrazbe, posebno pa vzgoje naraščajoča tudi za izvenšolsko delo že na učiteljskih.

Delovanje izven šole odvrča od alkohola in nikotina, da učitelj neki življenjski zmisel in poživiti tudi poklicno življenje, ker drugače je bivanje v zapuščenem in konservativnem kmetiskem kraju dolgočasno in duhamorno in se čuti učitelj osamljenega, če si ne poišče — dela. Nes pametno je pa koga siliti v to ali ono panogo, za katero nima ne veselja, ne potrebne izvežbanosti. Je še mnogo drugih strok, katerim se učitelj

lahko posveti, da s tem koristi celokupnosti. Tudi v svojem poklicu v šoli se mora učitelj izobraževati in izpopolnjevati.

Da bo naše delo tem uspešnejše, je pred vsem treba medsebojnega podpiranja in strpnosti, čeravno disharmonija pri tako različnih značajih, kakor so med nami, ni izključena, predvsem pa se oklenimo naše stanovske organizacije. Mlajšim učiteljem bodo izkušnje in zgledi starejših dobrodošli, ker oni potrebujejo dobrih in izkušenih mojstrov za vzor.

Zalibog moramo svoje moči in sredstva tako urediti, kakor zahtevajo naša razpoložljiva sredstva in pa naš nad vse kritični eksistenčni položaj. Marsikateri mlajši učitelj se v začetku svojega službovanja zakopje v dolgove, iz katerih se ne izmota več let, ali pa si nakopje bolezen, čije posledica je seveda dopust. To sicer ni povsem lastna krivda, zakaj k temu pripomorejo naše slabe plače in desolatne stanovajske in prehranjevalne razmere, katerim je učiteljstvo nemalo izpostavljeno; vendar pa se taki slučajji v zahvalo ocenjujejo raje od slabše, kakor od dobre strani. Danes še zboleti ne smeš, ker ti to ni v čast ne v korist, poleg tega prideš še »zgoraj« v slabo luč.

Med našim ljudstvom je še vedno razširjeno mnenje, da ima učiteljstvo ogromne plače in da kmetje plačujejo vse davke le radi nas. Za tako mnenje so svojčas poskrbeli demagoški in šoli nasprotujoči elementi. Nam se zaračunava hrana in stanovanje po današnjih visokih cenah, ne pa po naših nizkih mesečnih prejemkih.

Naše oblasti in širša javnost nima pravega vpogleda o naših prizadevanjih izven šole in o težkem stališču. Učiteljstvo je ponekde skoraj edini faktor, ki propagira geslo »sloga jači, nesloga tlačni«, nasproti mnogobrojnim defetističnim elementom, ki izrabljajo zato vse ljudske strasti in instinkte proti nam.

Kdor ni bil pri številnih volitvah v zadnjih petih letih priča in središče volilnih borb, ta nima pojma o protiučiteljski gonji. Časopisni napadi nam neprijaznih listov so le mal refleks ostudnega in zlobnega početja proti učiteljstvu.

Ni treba smatrati za zgolj materijalizem, če se kdo spusti na realna tla in obravnava probleme, ki so predpogoj za eksistenco. Ne malodušnost, ampak gola fakta so, preko katerih ni mogoče iti. Učiteljstvo vrši vzvišeno nesebično delo, kakor malokateri drugi stan, zato pa se čutimo tudi v prejemkih zapostavljene za vsemi drugimi. Zagovarjali se pa ne bomo, ker ni to namen in nam tega tudi ni treba.

Naredimo o svojem podrobnem delu izven šole statistiko in številke naj pokažejo celemu svetu, kako brezpredmetne so fraze, da se omejujemo le med štiri stene.

Naša kulturna organizacija.

Predavanja in poročila pri društvih.

—s Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj v Mariboru dne 7. februarja 1924. Od 114 članov, navzočih —?

»Bistvo in pomen produktivne šole in pot do njenega uredničenja«. Predavatelj tov. nadzornik Lichtenwallner je v krasno zasnovanem referatu izčrpno poročal o najnovšem pokretu moderne pedagogike. Uvodoma je analiziral ročno in duševno delo in njega pomen za duševno in npravno vzgojo mladine, govoril je nadalje o ročnem delu, rokotvornem pouku, delovnem pouku, delovni šoli in nam tako predložil pokret »produktivne šole«. Zanimivo nam je napram današnji šoli učilnici orisal idealno obliko bodoče delovne šole, obravnaval je pa tudi vse priznane moderne vire, ki jih akceptira lahko že današnja praksa in preokrene šolstvo v nove smeri. Zavzel je specijalno stališče, ki je primerno za naše razmere in dal tudi praktična navodila za pot do končnega uredničenja delovnega principa. Predavatelj je posebno poudarjal potrebo notranje reforme današnjega učiteljstva, ki naj potom preokreta, preorientacije, boljše tehnične in psihologi-

ne naobrazbe doseže zaželeni smoter produktivne šole. Konečno je snov subsumiral v 3 zahtevah:

1. da s preokretom v praksi skušamo doseči najboljše uspehe.

2. da onim, ki iščejo nova pota ne mečemo polen pod noge.

3. da si svoje znanje izpopolnimo v zmislu delovnega principa.

Tov. nadzornik je za navodila in nasvete, ki jih je podal iz svojega bogatega znanja, žel zaslužen priznanje in zahvalo.

V debati je tov. Hren — odobravajoč omenjene točke — predlagal še 4. zahtevo, naj UJU dela na to, da se naš naraščaj že na učiteljskih seznanji z modernimi pedagog. strujami, ker le tako bo udejstvovanje v novih tirih mogoče! Tovariš nadzornik izrazi željo, da bi se ciklus predavanj o modernih pedagog. reformah, ki se je začel s »Problemi vzgoje« (tov. Vranc), nadaljeval in priporoča nekatere teme.

—s Učiteljsko društvo za Maribor, 22. februarja 1924 v Mariboru. Od 116 članov navzočih 96

O utisih iz Prekmurja, tov. Hren.

—s Učiteljsko društvo za šolski okraj Maribor, dne 6. marca 1924 v Mariboru. Od 114 članov navzočih 67.

O kolekovanju šolskih listin, poročal tov. Knaflič.

»Domači kraj v službi produktivnega zgodovinskega pouka«, predaval tov. —

Matični listi in izkazi, poročal tovariš Robnik.

—s Učiteljsko društvo za ormoški okraj, 9. februarja 1924 v Ormožu. Od 52 članov navzočih 35.

O dr. Žgečevi brošuri, predaval tov. Rajšp.

O podmladku Rdečega križa, predaval tov. P. Flere.

Knjigoveski tečaj s predavanjem o zgodovini knjigoveznitva se je vršil 6. februarja v Središču, pod vodstvom tov. Srečka Vittorija. (V pretečenem letu vseh predavanj 10).

—s Celjsko učiteljsko društvo, 8. marca 1924 v Celju. Od 135 članov bilo navzočih 95.

Naše stanovsko delovanje, poročal tov. Gnuš.

Uporabne naloge pri računstvu, predaval tov. Petrovič.

—s Savinjsko učiteljsko društvo, 6. marca 1924. na Gomilskem. Od 33 članov navzočih 24 in 1 gost.

»Socialna ustanova«, podal tovariš Z dolšek.

—s Logaški krožek je imel v zadnjih letih sledeča predavanja:

Let 1922.: Učitelji voditelji, predaval Leop. Hladnik.

Novi šolski zakon, pred. K. Štravs.

Leta 1923. Rustija, predaval tov. K. Štravs.

Doživljaji češkega prostovoljca, predaval tov. Iv. Doljak.

Nova uradniška pragmatika in učiteljstvo, predaval tov. Vlad. Požar.

»Problemi vzgoje«, od dr. Žgeča, predaval tov. K. Štravs.

—s Učiteljsko društvo za Ptuj, 13. marca 1924 v Ptuj. Od — članov navzočih —?

Ureditev šolskih vrst v ptujskem okraju s praktično demonstracijo v grevesnici, predaval vin. nadz. Zupanc.

—s Gornjegrajsko učiteljsko društvo, 9. februarja 1924 na Rečici. Od 28 članov odsotni 4 člani.

Domoznanski pouk za 3. in 4. šolsko leto, predaval tov. Pulko. Sklenjeno je bilo, da zbere učiteljstvo zgodovinske pripovedke in pravljice svojega okraja.

—s Slovenjebistriško učiteljsko društvo, 8. marca 1924 v Pragerskem. Od vseh članov navzočih 80%.

Notranja reforma našega šolstva kot prva potreba sedanje dobe, predaval tov. nadzornik Lichtenwallner. O tej temi je predaval jasno, precizno in izčrpno, kar je značilna lastnost njegovih predavanj, g. nadzornik Lichtenwallner. Očrtal in razpredelil je program delovne šole, ki obstoja v samostojnem duševnem delovanju učenčevem s samodelavno pridobitvijo znanstvene snovi, deloma tudi z ročnim delom ter je navajal in koncu

veliko število primerov iz svoje bogate izkušnje, kako naj to metodo s pridom uporabljamo pri vseh predmetih. Primeri so bili tako praktični, da jih lahko kar brez obotavljanja prenesemo v svoj razred, kar bo gotovo najlepša zahvala g. nadzorniku za njegovo krasno predavanje.

—s Učiteljsko društvo za Mursko Soboto, 22. marca 1924 v Murski Soboti. Od — članov navzočih —?

Fonometrična metoda pisanja in čitanja v elementarnem razredu, predaval tov. Kontler.

—s Ljutomersko učiteljsko društvo, dne 6. maja 1924 v Slatini Radincih. Od — članov navzočih —?

»Socijalna ustanova učiteljstva«, poročal tov. Mavrič.

O knjigovestvu (s praktičnimi vajami) predaval tov. Humek.

V svojem uvodnem govoru je opozoril na novejša pedagoška stremjenja o samostojnosti in samodelavnosti učenca. Izvrstno šolo k temu cilju je deško ročno delo, v katerem zavzema odlično mesto knjigovestništvo, ki bi se ga naj lotil že samo radi zabave sleherni učitelj. Mož je pokazal, da ni samo učitelj metodik, ampak dičijo ga osobito tudi lastnosti učitelja praktika. Občudovanja vredna je njegova spretnost, s katero je stopnjeval in prav nazorno izdelal jako preprost zvezek, okusno mapo ter lično in trdno vezano knjigo. **Omeniti na tem mestu je novo Humekovo jako skrbno in premišljeno sestavljeno knjigovestnico. Ne prevelika škatla vsebuje preračunano natančno zloženo vse orodje in razne druge priprave, ki jih rabi knjigovestniški diletant in zavzema, česar ne smemo prezreti jako malo prostora. Želeti bi bilo, da stopi g. Humek v tem oziru v stik s tvornico učil v Ljubljani in omogoči na ta način nabavo svojega izuma agilnim šolskim vodstvom in vsem tistim, ki jih veseli delo v knjižnicah. Za svoj trud je žel splošno priznanje, ki se je zrcalilo osobito v intenzivnem zanimanju zborovalcev.**

—s Učiteljsko društvo za Maribor, dne 1. aprila 1924 v Mariboru. Od 116 članov navzočih 100 članov.

Petletnica prihoda slov. učit. v Maribor, poročal tov. Tomažič.

Utisi iz Prekmurja, predaval tovariš Hren.

—s Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo, 8. marca 1924 v Šmarju pri Jelšah. Od 66 članov navzočih 22.

O Matičnih listih in drugih tiskovinah, poročal tov. Burdian.

—s Šoštanjko učiteljsko društvo, 27. marca 1924 v Šoštanju. Od — članov navzočih —?

Prva pomoč o neizgledih, predaval zdravnik dr. Korun.

Delitev šolskih oblasti v Sloveniji, poročal tov. V. Stopar.

—s Krško učiteljsko društvo, 8. marca 1924 v Krškem. Od 113 članov navzočih 36.

Vsesokolski zlet v Pragi in o obleganju Verduna, s skioptičnimi slikami, predaval dr. Ivan Laha.

—s Učiteljsko društvo za Ptuj, 3. aprila 1924 v Ptuj. Od 135 članov navzočih 53.

Knjiga »Domoznanstvo za ptujski šolski okraj«, poročal tov. P. Flereš.

Naše narodno prosvetno delo.

—p **Tajna roka — zla roka!** Dragatauš. Kdor pozna naš kraj, ve, da ni ravno prelahko službovanje v njem. — Ljudstvo je že od nekdaj šoli in učiteljstvu skrajno nenaklonjeno. Od kod to prihaja, ni težko uganiti. Sedaj smo se pripravili za šolarsko prireditev. Razdelili smo vloge. Otroci višjih oddelkov so se kar trgali zanje. Vsak sposobnejši je dobil svojo. Čez 2—3 dni so že skoro vsi znali na pamet. Pa glej ga šmenta! Prišla je nedelja, in kakor noč, tako ima tudi ona svojo posebno moč. V ponedeljek so prihajali otroci-igralci — žalostni in vračali vloge. »Zakaj pa vračaš? Ali se ti ne ljubi učiti?« — »Ne to, ampak doma me ne pustijo.« — »Pa zakaj ne?« — »Ja ne znam.« so odgovarjali skoro vsi v pravem belokranjskem dialektu. Določili smo torej nove igralce. A tudi od teh so nekateri že vrnili vloge z enako opazko. In zopet smo določili nove. Ali spravimo sedaj igro pod streho, še ne vemo. Bojimo se namreč zopet — nedelje. Žalostno je sicer takšno stanje, a kot izgleda, začenjajo nekateri možaki že izpregledavati. — Prav, prav daleč za gorami se je pričelo medlo svetlikati. — Zora puca! ... Zato tovariši vztrajajte in ne plašite

se slučajnega pritiska! Šola in učitelj bosta ostala vekomaj, a nekdo — če bo šlo tako naprej — bo moral zopet iskati zavetja — v Švici.

Gospodarski tečaji.

—pg **Načrt za gospodinjski tečaj**. Tov. Božo Račič je sestavil za Griblje z ozirom na krajevne potrebe ta-le učni načrt:

1. **Predavanja:**
 1. Važnost gospodinjsva.
 2. O človeški hrani.
 3. Domača hiša: a) izba, b) kuhinja, c) shramba, č) klet.
 4. Snaga in red.
 5. Zdravstvena pravila in prva pomoč pri neizgledih.
 6. Bolniška hrana in postrežba.
 7. Zelenjadarstvo v Gribljah in njega bodočnost z ozirom na Karlovac.
 8. Izkoriščanje poljskih in gozdnih sadežev, medic, rastlin i. dr.
 9. Zatiranje škodljivcev in mrčesa.
 10. Narodno življenje v naši državi. Ženske domače obrti v naši kraljevini.

2. **Praktične vaje:**
Pripravijo se razna jedila, ki se dajo pripraviti iz samih kmetijskih pridelkov in pri tem se napišejo vsi recepti v posebno kuharsko knjižico. Paziti je, da so posamezne jedi po hranilnih snoveh pravilno sestavljene, kar je važno za higijeno in tudi za gospodarstvo, za poletni čas se lahko uporablja kuhalni zabor, ki si ga lahko vsaka hiša naredi brez stroškov.
Pouku je odmerjen sledeči čas: Ob nedeljah in praznikih popoldne od 2. naprej in ob četrtkih zvečer od 6.—9. Ob nedeljah so predavanja, ob četrtkih pa praktične vaje in pisanje kuharskih receptov.

»Kuharska knjižica« vsebuje sledeče:

1. Neprave ali postne juhe.
2. Kaj devamo na juho.
3. 8 krompirjevih jedi — povrtnina vseh vrst.
4. Navadne močnate jedi brez sladkorja.
5. Shajano testo — kruhi, potice itd.
6. Žlikrofi.
7. Jedi iz koruzne moke.
8. Jedi iz ajdove moke.
9. Mesne jedi: gulaš, paprikaš, meso v omaki, polpete.
10. Ovčje — koštrunovo meso.
11. Svinjsko meso a) sveže, b) prekajeno.
12. Kuretina.
13. Divjačina.
14. Bolniška in otroška hrana.
15. Kaj in kako shranimo za zimo.

—pg **Učni načrt za gospodarski tečaj**. Tov. Božo Račič je sestavil za tečaj v Adlešičih, ki ga je obiskovalo 24 fantov ob nedeljah popoldne in ob torkih in petkih zvečer od 7.—9. ta-le načrt:

- Predavanja:** 1. Zemlja — nastanek, plasti, sestavine, lastnosti, raznovrstnost in obdelovanje.
2. Gnojenje — naprava gnojišč, greznic.
3. Poizkusi z umetnimi gnojili.
4. Orodje in priprave, ki jih mora poznati vsaka hiša.
5. **Sadjarstvo:** 1. vzgoja sadnega drevja, 2. oskrbovanje na stalnem mestu, 3. izbor sadnih vrst, ki jih iščejo trgovci, 4. uporaba sadja, 5. sadna kupčija.
6. **Vinogradništvo:** škodljivci trte, priporočljive vrste, trgatve, spravljanje pridelka, kipeenje, pretakanje, vinske bolezni, kletarsko orodje in kemikalije.
7. **Čebelarstvo:** A. Ž. panji.
8. Izboljšanje travnikov in pašnikov.
9. **Gospodarsko računstvo:** a) gospodarski računi in kupčija z različnimi pridelki, b) merstvo.
10. **Gospodarsko spisje:** a) pisma in korespondenca z uradi in b) dolžna pisma, pogodbe, testamenti.
11. Prva pomoč pri živini in kužne bolezni.

Literatura: Viljem Rohrman: »Poljedelstvo« družba sv. Mohorja l. 1897., II, 1902. Humek: Sadjarstvo. Belle: Sadjarstvo. Guselj: Navod za oskrbovanje malih gozdnih posestev, umno kletarstvo. Gascher: Obstbaumzucht. Lapajne: Zadrugištvo. Stiasny: Berilo za ponavljalne šole; računice za ponavljalne šole. Mali sadjerejec: Gnoj je zlato. Ratarstvo. Sadjar-vrtinar.

Zbere naj se primerna domača literatura, ki se tiče vsega našega gospodarstva. To literaturo mora brezpogojno imeti vsaka šola na kmetih in učiteljstvo naj skrbi zato, da se te knjige prečitajo ob priliki predavanj ali ob zimskih večerih. Pri okrajnih sestankih županov se

župane lahko opozori tudi na dolžnosti krajnih šolskih svetov, da naj skrbe za šolske vrtove, ki so po večini zanemarnjeni.

Orodje: trokar, Klosterneuburška sladkorna tehtnica, vinometer, termometer za ljudi naj bi istotako imela vsaka šola, da je takoj pri rokah.

Ta učni načrt je namenjen v prvi vrsti vinorodnim krajem. Drugi kraji, kjer imajo bolj razvito živinorejo, bodo se bolj poglobili v to panogo kmetijstva. Sploh naj se gleda vedno prilagoditi tečaj krajevnim razmeram in zahtevam primerno, potem so uspehi sigurni.

Večerni poučni tečaji.

—pt **Izobraževalni tečaj v Dolenjem Logatcu**. Učiteljstvo v Dolenjem Logatcu je v letu 1922./23. priredilo izobraževalni tečaj. Učiteljice so poučevale ženska ročna dela celo zimo, učitelja pa sta vodila tečaj moških, ki se je pozneje pretvoril v obrtno-nadaljevalno šolo.

Šolski odri in pevski zbori.

—po **Pučava pri Sv. Lovrencu na Pohorju**. Tukajšnja šola je v 1. polletju priredila dve šolarski predstavi 23. decembra 1923 »Božično slavnost« s petjem, deklamacijami in obdarovanjem, 10. februarja 1924 pa pod vodstvom učitelja Vranca dve gledališki igri: »Šivilja Klara« in »Teta iz Amerike«, ki sta ljudem prav ugajali, posebno druga, ki je zelo smešna in za pustni čas kaj primerna. Udeležba prav povoljna, tudi gmotni uspehi zadovoljivi. Čisti dobiček je namenjen za srbohrvatske čitanke.

—po **Loče pri Konjicah**. Dne 2. in 3. februarja je priredilo učiteljstvo predstavo s šolsko mladino. Igralo se je: »Robinzon« in »Snegulčica«. Obe predstavi sta se izvršili v veliko zadovoljstvo občinstva, katerega je bilo toliko, da jih je — žal — veliko moralo oditi vsled pomanjkanja prostora. Prireditev se je vršila na novem, lepem in praktičnem odru, katerega si je nabavilo učiteljstvo šole samo in na lastne stroške.

—po **Limbuš**. 3. februarja je tukajšnja šolska mladina uprizorila igro »Povodni mož«. Na sporedu so bile tudi deklamacije, petje, Venec jugoslov. pesmi (glasovir in gosli) in igrice »Klepetavi Miček«. Uspeh je bil v gmotnem, pa tudi moralnem oziru prav zadovoljiv. Pripomniti bi samo bilo, da se je igra v toliko predručala, da se je povodni mož tudi na odru pojavil, sicer se v igri samo o njem govori. Nastop povodnega moža je napravil igro mnogo bolj učinkovito. Zadeva z ukradenim uro — pa je igrice — na kvar.

—po **Cirkovce**. Dne 23. in 24. februarja smo imeli šolsko prireditev s sledečim vzporedom: 1. »Barčica«, troglasi otroški zbor. 2. »Plovi, plovi«, troglasi otroški zbor. 3. »Prišla je miška«, troglasi otroški zbor. 4. Deklamacija: Pedenj človek — korenjak. 5. Gospod in Sv. Peter, mladinska igra v 3 dejanjih. Igra je uspela nad pričakovanje. Prizor z goskami, ki je dal pomisleke, se je dal vrlo dobro izpeljati; vseh 12 gosk se je priguvalo na oder in preko odra v največjo zabavo gledalcev. Treba je bilo malo pavze, da se je veselje poleglo. Pa tudi ostali prizori so bili enako hvaležni. — Pač pa je popolnoma nova dvojna scenarija dala precej dela, za 14 dni. Ima pa zdaj šolski oder že 6 izprememb.

—po **Sv. Miklavž pri Ormožu**. Tukajšnja šolska mladina je priredila v nedeljo, dne 10. februarja 1924 v šoli šolsko predstavo, ki je v moralnem in gmotnem oziru prav dobro uspela. Spored je bil sledeč: 1. »Domovina mili kraj« (Pesem). 2. Pesem nagajivka. 3. »Vrabček«, (Folovadni nastop s petjem). 4. »Vedež«. Igra v dveh dejanjih. (Režija: tov. Marica Pinteričeva). 5. »Prišla je miška«. (Pesem). 6. »Vprašaj, čemu da sem Slovenka«. (Pesem). 7. »Lojzika«. Igra v 4 dejanjih. (Režija: tov. Ana in Zorka Trstenjakovi). Izmed pevskih točk se je občinstvu najbolj dopadla pesem »Vrabček«, ki so jo v zvezi s prostimi vajami izvajali malčki iz I. razreda. Posebno pa sta ugajali obe igrice. Poslušalci so se radovali z živahnimi palčki v igri »Vedež«, bili pa so tudi do solz ginjeni, ko so z zanimanjem sledili igri »Lojzika«. V obeh igrah so se otroci-igralci uživali v svoje vloge ter želi obilo priznanja. Čisti dobiček znaša 626 Din in se uporabi za nabavo šolskih potrebščin ubogim šolarjem.

—po **Dolenji Logatec**. V Dol. Logatcu se vrše redno vsako leto mladinske prireditve. Leta 1921. je priredila šola v Dolenjem Logatcu igro »Skrb in smrt«. Petje in deklamacije. Leta 1921./22. »Kro-

jaček junaček« s prekrasnim uspehom. Leta 1922./23. »Snegulčica« s sodelovanjem orkestra, sestavljenega iz učiteljstva in učencev. Igra se je morala ponoviti. Čisti dobiček vseh iger se je porabil za šolsko delavnico, ki deluje izborna in je pričela delovati še preden je izšel tozadevni odlok od višjega šolskega sveta.

—po **Vitanje**. Učenci tukajšnje šole so priredili dne 2. in 3. februarja t. l. igrice »Čista vest« in »Kaznovani šaljivec« s petjem in deklamacijami. Malčki so svojo nalogo rešili v splošno zadovoljnost občinstva. Moralni kakor gmotni uspeh je bil nad vse zadovoljiv. Precej prostorna šolska soba je bila oba dneva nabito polna. Zlasti tržani so se v lepem številu odzvali vabilu. Skoraj vsaka hiša je bila zastopana. Kdor ni mogel priti, je poslal svoj prispevek. Solze ponosa in veselja so se lesketale v očeh mater, ko so gledale, s kako sigurnostjo in korajžjo so nastopali njih mljenci. Čisti dobiček, ki je znašal 1017 Din 75 p, se bode porabil za izpopolnitev šolske knjižnice. —Z.

—po **Raka**. Dne 16. marca se je vršila na naši šoli šolska prireditev s sledečim sporedom: 1. Deklamacija: »Mladi Jugosloven«. 2. Dvogovor: »Tolažba«. 3. Petje — dramatična slika: Sarafan. 4. Dvogovor: »Ciciban in Čebelica«. 5. Igra s petjem: »Ptičji kralj«. V zadnjih letih so se igrane na naši šoli poleg raznih deklamacij, dvogovorov, dramatičnih slik in pevskih točk naslednje igre: Gajode, Sirota, Vanda, Kaznovani šaljivec, Lojzika, Teta iz Amerike, Tončkove sanje na Miklavžev večer, Lažniva Milena, Pri sv. Petru. Poročil o tem nismo pošiljali nikamor. Tukajšnji sokoški naraščaj je lanskega leta uprizoril čarobno pravljico v petih slikah: »Snegulčica in škratje«.

—po **V Trebnjem** je uprizorila 23. in 25. marca t. l. šolska mladina igrokaz »Kralj Matjaž«. Obakrat natlačeno polno hvaležnega občinstva. Moralni in gmotni uspehi zadovoljivi. Dokazuje pa obenem privlačno silo iz neprecenljivo vzgojno vrednost šolskega odra.

—po **Leskovec pri Krškem**. Tukajšnja šolska mladina je uprizorila dne 29. in 30. marca t. l. veselico s petjem, deklamacijami in dvodejanka »Lažniva Milena«. Igralci so svoje vloge prav dobro rešili. Vso zahvalo tukajšnjemu učiteljstvu in pa tudi dobro discipliniranim igralcem.

—po **30. marca 1924 smo imeli na Brezovici pri Ljubljani** v šoli predstavo, ki je v vsakem oziru dobro izpadla. Spored je obsejal 6 točk: 1. Igranje na harmonij s spremljevanjem gosli. 2. Deklamacije: Razni stanovi (dečki, deklice). 3. Petje: Tam za turškim gričem, Slovensko dekle, Kje so moje rožice? 4. Deklamacija: »Ribčan Urban« s petjem. 5. Igrica: Dvakrat Lena. 6. Lepa naša domovina. Velika šolska soba je bila polna gledalcev: staršev in otrok, ki so bili prav zadovoljni s prireditvijo, še zadovoljneje je pa šolsko vodstvo, ki bo lahko nabavilo kakih 30 novih knjig šolarski knjižnici.

—po **Velika Nedelja**. Med učenci tukajšnje šole je vznikla misel na šolarsko prireditev, da bi se s sodelovanjem revnih šolarjev omogočila udeležba nameravnega daljšega izleta. Po kratki pripravi se je za velikonočni ponedeljek določena prireditev mogla vršiti že dne 2. marca t. l. za odrasle, glavni vaji, dan poprej, pa je prisostvovala šolska mladež. Uvodoma so zapeli otroci triglasno pesem »V gorenjsko oziraj se skalnato stran...« Glavna točka sporeda je bil mladinski igrokaz v 3 dejanjih »Povodni mož«. V kratkem času so se mladi igralci — sami novinci — prav dobro pričeli besediti in uživali v igro, da se je vršila brez šepetale v največje zadovoljstvo in občudovanje poslušalcev. Po tej igri so učenci deklamirali nekaj pesmi, k sklepu pa zapeli K. Kosijevo dvoglasno pesem s spremljevanjem harmonija »Molitev za slovanski rod«. V odmorih je sviral tamburaški zbor tukajšnjega gasilnega društva. — »Povodni mož« je prav primeren za priprste podeželske odre; želeti bi bilo, da bi mu v založništvu sledile kmalu slične igre. — Z zadovoljstvom smo opazili, da se je udeležila prireditve po večini mladina, ki svedoči s svojim posetom naklonjenost šoli in zavest velikega pomena ljudske šole.

Javne šolske ljudske knjižnice.

—p **Ministrstvo prosvete je otvorilo nove knjižnice in čitalnice** v Bosni v vaseh: D. Slatini, Porebrici, Vranaku, Zelini, Turiču in Skender-Vakufu; v Bački v Srbošanu; v Baranji v Luču; v Srbiji v Ušcu, Slatini in Radovanju.